

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 17 oktober 2023

Onderwerp: Programma Natuurnetwerk 2024

Kenmerk: 2090421/2125515

Bijlagen:

- Programma Natuurnetwerk 2024

1. Inleiding

Voor u ligt het Programma Natuurnetwerk (PNN) met daarin de verantwoording over de voortgang en programmering van het werk aan het Natuurnetwerk Nederland.

Het PNN biedt een overzicht van de verschillende gebieden, de opgaven in deze gebieden en de voortgang van de uitvoering. De focus ligt op de afronding van het Natuurnetwerk in combinatie met de gebiedsgerichte aanpak stikstof en de natuurherstelmaatregelen, die deels gefinancierd worden via het Programma Natuur. Het programma Groene Uitweg is eveneens opgenomen in het PNN.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

In dit programma beschrijven we welke fysieke projecten we uitvoeren voor herstel en versterking van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de gebiedsgerichte aanpak stikstof. Belangrijke doelstelling van het PNN is het afmaken van het Natuurnetwerk Nederland. Door realisatie van de restantopgave van het NNN, het aanleggen van natuurverbindingen tussen gebieden en het treffen van ontsnipperingsmaatregelen dragen we bij aan herstel en versterking van de biodiversiteit en onze stikstofopgave. Na vaststelling van het ontwerp van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) wordt de focus van het PNN breder. Opgaven als water, bodem, landbouw en klimaat worden hierbij ook meegenomen.

De startversie van het PPLG zoals deze in juli jl aan het Rijk is gestuurd geeft inzicht in de opgaven waar de provincie voor staat en de wijze waarop de provincie deze wil uitvoeren. Het Rijk verwacht dat het PPLG echter ook een overzicht van concrete maatregelen bevat, die de provincie in het landelijk gebied wil uitvoeren en al uitvoert. Zo'n overzicht is nu al onderdeel

van het PNN. Daar staat een heldere samenvatting van gebiedsprocessen, projecten en geldstromen. Vandaar dat de inzet is om het PNN al in 2024 te integreren in het PPLG. Dat wil zeggen: zorgen dat het PNN onderdeel wordt van het PPLG. In het voorliggende PNN wordt daar al op geanticipeerd door al zoveel mogelijk aan te sluiten op het PPLG en de indeling in de vijf programmagebieden. Het PNN is toegespitst op het bewaken van de voortgang van de te realiseren opgaven in het landelijk gebied, waarbij via kaarten en graphics in één oogopslag de opgave en de voortgang te zien is.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

Een toelichting op de financiën van het PNN 2024 – zowel de lasten als de dekking – is te vinden in Hoofdstuk 3 van dit programma, waarnaar hier kortheidshalve wordt verwezen. Binnen het groene domein worden investeringsprojecten (zoals verwerving en inrichting van NNN en kwaliteitsimpulsen in bestaande natuurgebieden, zoals de Natura2000-gebieden) voornamelijk gefinancierd uit de Reserve Groen, de Reserve Groene Uitweg en de Reserve Oostelijke Vechtplassen. De uit dit PNN voortkomende onttrekkingen uit de reserves zijn zoveel mogelijk meerjarig geraamd in de concept Begroting 2024.

Voorgaande jaren hadden we de gehele restantopgave NNN opgenomen in de meerjarenraming van het PNN. Door dit onverkort voort te zetten, zou in de Reserve Groen vanaf medio 2025 een tekort worden voorzien, dat oploopt naar ruim 427 miljoen in 2029 ev. Het dreigend tekort heeft overigens niet alleen effect op de realisatie van het NNN, maar ook op de overige opgaven in het landelijk gebied. Immers vaak worden andere opgaven meegenomen bij de realisatie van het NNN en is een NNN-project het vehikel waarop andere opgaven meeliften, zoals waterkwaliteit en kwantiteit en stikstof. Dit voorziene tekort is niet nieuw, al sinds 2015 is in het PNN (en haar voorgangers Programma Groen en Programma Natuurontwikkeling (PNO)) aangegeven dat de middelen ontoereikend zijn om de gehele NNN opgave en alle daarbij komende zaken als natuurverbindingen, te realiseren. Wel zijn in de loop der jaren door voortschrijdend inzicht de ramingen steeds beter geworden en daarmee het tekort (helaas) ook groter, alhoewel dat laatste ook een gevolg is van kostenstijgingen, een beter inzicht in risico's en meer deskundigheid t.a.v. kostenramingen. Voor de dekking van het voorziene tekort zijn we steeds uitgegaan van de middelen uit het Transitiefonds. Uitsluitel over het Transitiefonds laat oa door de val van het kabinet langer op zich wachten dan voorzien en ook de hoogte van het bedrag waarop de provincie Noord-Holland aanspraak kan maken is nog niet zeker.

Omdat een reserve niet negatief mag staan, is in de meerjarenraming van de concept Begroting 2024 daarom vanaf 2025 zoveel mogelijk binnen de Reserve Groen beschikbare budget geraamd. Hierbij hebben we een aantal uitgangspunten gehanteerd, te weten:

- We ramen binnen het PNN die bedragen die nodig zijn om de komende jaren voortvarend aan de slag te kunnen en waarvan voldoende hard te maken is dat deze bedragen komende periode ook daadwerkelijk uitgegeven gaan worden;
- Uitvoeringsprojecten laten we zoveel mogelijk doorgaan en krijgen prioriteit;
- Voorbereiding van projecten dient zoveel mogelijk door te gaan, zodat we concrete projecten hebben klaar liggen, zodra het geld wel beschikbaar komt en verdere vertraging wordt voorkomen.
- Verwerving van (ruil)gronden, die momenteel en de komende periode (nog) op volledig vrijwillige basis plaatsvindt, laten we zoveel mogelijk doorgaan, omdat gronden in de tijd gezien zeer beperkt beschikbaar komen op de markt;
- Alleen datgene dat we al concreet weten wordt geraamd, het restant wordt meegenomen in de prognose van het budget dat we nog nodig denken te hebben om de restantopgave van het NNN af te ronden, zodat hier wel inzicht in is;

Bij de ramingen in het PNN is nog geen rekening gehouden met de additionele middelen die de Provincie Noord-Holland vanuit het Transitiefonds in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) verwacht te ontvangen. Het Rijk geeft aan dat er voor Noord-Holland een indicatief bedrag van € 800 miljoen uit het transitiefonds te verwachten is. Over het

Transitiefonds zal naar verwachting pas duidelijkheid komen nadat een nieuw kabinet is geformeerd. Vooruitlopend op de vaststelling van het definitieve PPLG heeft het Rijk de provincies in 2023 gevraagd alvast een aanvraag te doen voor concrete maatregelen waarmee op korte termijn kan worden gestart. Provincie Noord-Holland heeft in dit kader verschillende projecten voorgedragen op het vlak van klimaat, emissiereductie van stikstof en methaan, natuurrealisatie, omschakeling agrarische bedrijven, groenblauwe dooradering, natuurherstelmaatregelen, duurzaam water- en bodemgebruik én procesgeld voor gebiedsprocessen. We hebben in dit kader voor deze koplopers maatregelen een aanvraag gedaan van in totaal € 80.828.000,-, waarvan € 9,8 miljoen betrekking heeft op projecten uit het PNN. Begin 2024 zal duidelijk worden of dit budget daadwerkelijk door het Rijk wordt vrijgemaakt. Vervolgens zal het beoordelingstraject volgen en het budget – bij positieve beoordeling in de loop van 2024 beschikbaar worden gesteld. Indien projecten worden afgewezen uit de koplopers maatregelen of er mag worden geschoven met projecten binnen de € 80 mln., kan overwogen worden om zoveel mogelijk uitvoering gereede natuurherstelprojecten uit het PNN 2024 voor te dragen.

Daarnaast is er tijdens de Coalitieonderhandelingen 2023-2027 een extra bedrag van € 35 miljoen incidenteel vrijgemaakt ten behoeve van het PPLG, waarvan een deel ingezet zou kunnen worden ter realisatie van het NNN. Wij zullen uw Staten een voorstel voorleggen voor de inzet van deze middelen i.r.t. de doelstellingen van het PPLG. Waarbij het van belang is om te voorkomen dat uitvoeringsprojecten stil komen te liggen, daarnaast is van belang dat de voorbereiding doorgaat, zodat we concrete projecten hebben klaar liggen, zodra er aanvullende middelen beschikbaar komen en verdere vertraging kan worden voorkomen.

De Reserve Groen wordt jaarlijks gevuld met middelen uit het provinciefonds en met middelen die worden gegenereerd met de verkoop van provinciale gronden die destijds bij de decentralisatie van het natuurbeleid als onderdeel van het Natuurakkoord door het Rijk aan de provincie is overgedragen. Daarnaast worden incidenteel stortingen gedaan, zoals bijvoorbeeld is gebeurd op basis van het Coalitieakkoord 2019-2023. Naast onze eigen reserves zijn er in het recente verleden ook geormerkte Rijksbudgetten beschikbaar gekomen die deels ten goede zullen komen aan het NNN, bijvoorbeeld voor het Programma Natuur (zie voor een volledig overzicht hoofdstuk 4, paragraaf 4.2.6 van het PNN). Waar mogelijk en aan de orde, zullen deze worden gekoppeld aan projecten en/of de restantopgave. Bovendien vindt momenteel overleg plaats tussen Rijk en provincies ten aanzien van een tweede tranche Programma Natuurherstel, waarbij vanaf 2024 in nieuwe rijksmiddelen zijn voorzien. Zodra hierover duidelijkheid is, zullen we uw Staten hierover informeren.

Mocht er geen Rijksbijdrage voor het NNN beschikbaar komen, dan is de huidige inschatting dat we met de beschikbare middelen en nog te ontvangen middelen in de periode 2023-2027 nog voldoende middelen hebben om aan het NNN te werken. Dit hangt echter ook sterk af van de snelheid van de gebiedsprocessen en dan met name de grondverwerving.

In het Natuurbeheerplan 2024, dat we 17 oktober j.l. hebben vastgesteld, wordt vanaf 2025 ook een financieel tekort voorzien. Deze tekorten zijn bestuurlijk onderwerp van gesprek richting rijk en zullen nader worden beschouwd bij de integrale afwegingen in de Kaderbrief 2025 (zie GSbrief aan Provinciale Staten over Natuurbeheerplan 2024, kenmerk 2112581/2112591).

De stand van de Reserve Groen wordt nauwkeurig gemonitord en deze wordt jaarlijks verwerkt in de Jaarstukken en het PNN, dan wel haar opvolger. Uw Staten zullen hierover jaarlijks bij de Jaarstukken en de opvolger van het PNN worden geïnformeerd en ter vaststelling voorgelegd krijgen. Om te voorkomen dat er verplichtingen worden aangegaan, waarvoor met name de Reserve Groen niet toereikend is én te voorkomen dat voor activiteiten die zich reeds in de uitvoeringsfase bevinden in de jaren na 2023 onvoldoende dekking is, zullen we in de Uitvoeringsprogramma's voor het PPLG de structurerende keuzes nader uitwerken en gaan prioriteren in de Startversie PPLG genoemde opgaven.

4. Proces en procedure

Na besluitvorming door uw Staten zal het Programma Natuurnetwerk 2024 aan al onze partners in Noord-Holland worden gestuurd. Tevens zal het PNN worden gepubliceerd en via de provinciale website beschikbaar worden gesteld.

Het PNN heeft voor derden geen directe juridische gevolgen. Tegen de vaststelling van het PNN kan dan ook geen bezwaar/beroep worden aangetekend.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. nummer PS-besluit vult de griffie in

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 17 oktober 2023;

Besluiten:

1. Het Programma Natuurnetwerk 2024 vast te stellen

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,